

בעקבות קרב אמעוס

התאמה: לכלל המשפחה.

דרגת קושי: קלה

אורך מסלול: 2.5 ק"מ.

משך מסלול: שעתיים וחצי

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, "מבואות ירושלים".

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2011)

הגעה ממחלף לטרון: מכביש מס' 1 פונים מזרחה אל מודיעין. כקילומטר אחרי הפניה מגיעים אל פניה ימינה אל פארק איילון-קנדה. נוסעים בדרך המשובשת ישר, מתעלמים מפניות ימינה ושמאלה. בשלב מסוים הכביש חולף מעל מעבר בקר והופכת לדרך עפר. כעבור מרחק קצר מגיעים אל מזלג דרכי עפר, סמוך לשיא הגובה. פונים ימינה (שילוט של הקק"ל מורה "שער הגיא"). כעבור 50 מטר ישנו מעבר בקר נוסף מימין. זו נקודת ההתחלה. כאן חונים.

* עדיפה הקפצת רכבים. בהעדרה, מומלץ לעשות את המסלול בקטעים ולחזור בכל פעם לרכב.

הבאת רכב לנקודת הסיום: ישנן שתי דרכים: הראשונה, מיד עם הכניסה לפארק איילון – קנדה לפנות שמאלה ולנסוע עד לאגם, שם ישנה חניה בשולי הדרך. אפשרות שנייה, מנקודת ההתחלה, לחזור באותה דרך עד לפניה ראשונה (חדה!) שמאלה. הדרך מקיפה את הערוץ, מתפתלת פעמים רבות ומגיעה בסופו של דבר אל האגם מהעבר השני.

ממקום חניית הרכב פונים ימינה. בגדר ישנה פרצה שבה עוברת דרך עפר עם מחסום בקר. משם נמשכת הדרך מערבה, לאורך גב השלוחה המאורכת. דרך נוספת נמשכת במקביל לאורך הצד הדרומי של השלוחה. בדרך נשקף הנוף מזרחה, לעבר הרי יהודה הגבוהים מגבעות השפלה שבהן חולף המסלול. לקראת חנוכה המבט ארצה חושף נבטים רכים ופרחי כרכום חורפי לבנים. השביל מוביל אל הקצה המערבי של השלוחה; כיפה קטנה שממנה פרוס הנוף על עמק איילון, מרחב לטרון ועד הים. מסביב פזורים שרידים רבים, ביניהם שרידי ביצורים. זוהי ח'רבת עקד. ככל הנראה נבנתה כאן מצודה יוונית וחשמונאית שחלשה על המעבר ממישור החוף אל ירושלים השוכנת בה. בסמוך לשיא הגובה יש עץ חרוב ענק שבצלו ניתן לנוח וליהנות מהנוף.

בשל מיקומו האסטרטגי של העמק הפרוס מתחת תמיד אירעו כאן קרבות רבים. נזכיר את נצחוננו של יהושע בן-נון על חמשת מלכי האמורי (שם נאמר ולא בכדי "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון"). ואת הקרבות העזים שהתחוללו כאן גם במלחמת העצמאות ובמלחמת ששת הימים. אחד מהמרשימים בקרבות שהתחוללו כאן (הנלמד עד היום בבתי ספר צבאיים!) הוא קרב אמאוס, שבו נחל יהודה המכבי את אחד מניצחונותיו המזהירים ביותר.

הקרב התחולל בשנת 165 לפנה"ס, כשנתיים לאחר פרוץ מרד החשמונאים. מפלת הצבאות היוונים שנה קודם לכן הניעה אותם לשלוח כוחות גדולים יותר של צבא. הצבא היווני חנה באמעוס, בעמק שמתחת לגבעה (אזור החורשה הגדולה משני עברי הכביש בכניסה לפארק קנדה). יהודה המכבי התכנס במצפה (כנראה נבי סמואל) בהרים ומשם יכול היה להשקיף לעבר ירושלים וגם לעבר השפלה. הוא פקד על צבאו לעסוק בתפילה ותענית לפני אלוהים על מנת שיצליחו בקרב. היוונים החליטו לצאת ולחפשו. הם שלחו צבא בן 5000 חיילים דרך מעלה חורון, שנמשך ומטפס מזרחה לאורך השלוחות הרחוקות הנראות מצפון. כשנודע ליהודה על התפצלות הכוחות הוא הותיר

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום ומתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

מדורות עשנות במחנה ויצא עם צבאו באיגוף דרומי גדול אל אמעוס. אפשר לנסות ולדמיין אותו עם חייליו, מתקדמים בגניבה לאורך הערוצים משמאל ומתחת לגבעה. יהודה הגיע אל המחנה הנם את שנתו באשמורת הבוקר ועשה בו שמות. בינתיים חיפש כוח הצבא שעלה להרים את יהודה ואנשיו. כשנמצא מחנהו נטוש שבו החיילים היוונים העייפים על עקבותיהם. כבר ממרחק ראו את המחנה שעזבו ערב קודם עולה באש ומשקרבו הותקפו על-ידי החשמונאים. הניצחון של יהודה המכבי היה מוחלט.

מחירת עקד יורדים מהגבעה בשביל תלול מעט היורד צפונה, חוצים את הכביש (זהירות, בניגוד למה שנדמה חולפים כאן רכבים. אומנם לא של יוונים, ובכל זאת...) וגולשים אל ערוץ "עמק המעיינות". השם עשוי להתמיה מעט. הוא ניתן לנחל בשל מעיינות רבים שנבעו כאן בעבר. היום רובם יבשים או ששפיעתם דלה (ואז בולטת בעיקר בגלל סבך קנים שגדל מעליה). את מימיהם אספו במערכת מורכבת של אמות מים והוליכו אותם אל העיר אמעוס. הם חשובים לסיפור מכיוון שאילולא היו כאן מים בשפע לא היה הצבא היווני חונה בעיר. המסלול ממשיך לאורך מורד הערוץ, מלווה את שרידי מפעלי המים הקדומים והמשוחזרים. פה ושם נמצאים שלטי הסבר שמהם ניתן ללמוד עוד על המתקנים.

עד 1967 היה על מקומה של אמעוס הקדומה כפר ערבי שנקרא אמעוויס. שרידי גידוליו החקלאיים נראים מכל עבר: זיתים, תאנים, חרובים, גפנים, שקדים, צברים, אגסים סוריים, דקלים ועוד. אמות המים מתנקזות כיום אל אגמון מלאכותי קטן. לצדו מסתיים המסלול. זהו מקום טוב לפתוח שולחן ולתת לילדים להתרוצץ במדשאות. חג אורים שמח!

עודכן בתאריך 14.11.2011

כל הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©